

Комуністычная партыя (большэвік) Беларусі

ЗВ'ЯЗДА

ОРГАН ЦК і МІНСКАГА АБК ОМА КП(б)Б

№ 235 (6512) 11 кастрычніка 1939 г., серада | АНА 10 НАП.

УСЯМЕРНА ПАЛЯПШАЦЬ КІНОАБСЛУГОВАННЕ СЯЛА

Поўнае таварства сацыялізма ў СССР знамянае сабою пэўныя росквіт ўсёй народнай гаспадаркі і культуры народаў...

Кіно адыгрывае зараз выключнае значэнне ў справе камуністычнага выхавання працоўных і пераадавання перахыткаў капіталізму ў савянскім ладу.

Выключнае вялікае значэнне мае своечасовае і высокажэскае кіноабслугованне насельніцтва вёсак, калі па рэспубліцы шырока разгорнута падрыхтоўка да выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных.

Вялікія клопаты ажурнага паляпшэння ўраў работнікаў кінематаграфіі і кінофікаліяў, якія сваё зноўнае мастацкае ўвасабленне адносяць да справы служэння народу ў справе культуры выхавання народа.

Выконваючы гэтыя ўказанні вялікага правядзена народнага лямбінга Сталіна, работнікі савянскай кінематаграфіі і кінофікаліяў прыкладваюць усю каапанію ў тым, каб несець у шырокае масавае мастацтва і кіно, працуючы над стварэннем ярых, высокамастацкіх і ідэянавакіраваных карцін, якія будзяць багатырныя пачуцці ў савянскіх грамадзян.

Поўная перамога ленынска-сталінскай партыі і кінематаграфіі беларускага народа. Паспяхова працуюць кінематаграфісты Беларускай Савянскай Савецкай Рэспублікі ствараючы дзесяткі поўнаценных высокамастацкіх фільмаў, якія эмансцыпуюцца з поспехам на экраны ўсёго нашага вялікага Саюза.

Партыя паказвае, што сельскія кіномеханікі могуць і павінны быць палкімі большэвіцкімі агітатарамі і арганізатарамі палітычна-выхаваўчай работы сярод насельніцтва.

Работнікі савянскага кіно павінны аказаць максімальную дапамогу нашым вызваленым братам Заходняй Беларусі, перадаць ім накоплены багаты вопыт кіноабслугоўвання, паказаць ім лепшыя кінозабавы. Гэта — тугая ахвяра і баяная задача, якая стаіць зараз перад работнікамі кінофікаліяў.

Настойныя клопаты партыі Леніна — Сталіна і Савянскага Урада аб халейшым развіцці і росквіце кінематаграфіі і кінофікаліяў, аб работніках кіно забяспечыць новай перамогай на гэтым важнейшым участку савянскай культуры.

ДА ЗАКЛЮЧЭННЯ ДАГАВОРА АБ ПЕРАДАЧЫ ЛІТОВСКОЙ РЭСПУБЛІЦЫ ГОРАДА ВІЛЬНА І ВІЛЕНСКОЙ ОБЛАСЦІ І АБ УЗАЕМАДАПАМОЗЕ ПАМІЖ СОВЕЦКІМ САЮЗАМ І ЛІТВОЙ

На працягу 3—10 кастрычніка ў Маскве адбыліся перагаворы паміж Народным Камісарам Замежных Спраў тав. Молатавым і міністрам замежных спраў Літвы п. Урбшысам па пытанню аб заключэнні дагавора аб перадачы Літвы ў склад СССР і Літвы ў перагаворах узяўшыцаі тт. Сталін, Папелюс і павярны ў справах Літвы п. Бізаускас, камандуючы літвскай арміяй генерал Рамшчійс і літвскі палітрук у Маскве п. Паткевічус.

Перагаворы закончыліся падпісаннем 10 кастрычніка дагавора аб перадачы Літвы ў склад СССР і Літвы ў перагаворах узяўшыцаі тт. Сталін, Папелюс і павярны ў справах Літвы п. Бізаускас, камандуючы літвскай арміяй генерал Рамшчійс і літвскі палітрук у Маскве п. Паткевічус.

ДАГАВОР АБ ПЕРАДАЧЫ ЛІТОВСКОЙ РЭСПУБЛІЦЫ ГОРАДА ВІЛЬНА І ВІЛЕНСКОЙ ОБЛАСЦІ І АБ УЗАЕМАДАПАМОЗЕ ПАМІЖ СОВЕЦКІМ САЮЗАМ І ЛІТВОЙ

Прэзідэнт Вярхоўнага Савета СССР, з адной староны і Прэзідэнт Літвскай Рэспублікі, з другой староны, у межах развіцця ўсталяваных мірных дагавораў ад 12 ліпеня 1920 года дружэственных адносін, аснованых на прыняціх незалежнай Літвы ў склад Літвы і ўнутраныя справы другой Стараы, прынялі, што мірны дагавор ад 12 ліпеня 1920 года і дагавор аб ненападзе і мірных выразіх канфіліктаў ад 28 верасня 1926 года пераімянуем з'яўляюцца на поўнай аснове іх узамемных адносін і абавязанасцяў:

Перакананы, што інтарэсам абодвух дагаварваючыхся Стараы адпавядае вызначэнне дакладных умоў забяспечэння Узамемнай безапаснасці і спрыяльнае вырашэнне пытання аб дзяржаўнай прыналежнасці гор. Вільна і Віленскай абласці, незалежна ад тэрыторыяў Польшчы ад Літвы, прыналежна неабходных заключыць паміж сабой ніжэйнаступны дагавор аб перадачы Літвскай Рэспубліцы горада Вільна і Віленскай абласці і аб узаемадапамозе паміж Савянскім Саюзам і Літвой і пазначыць для гэтай мэты сваімі ўпаўнаважанымі

Прэзідэнт Вярхоўнага Савета СССР: В. М. Молатава, Старшыню Савета Народных Камісараў і Народнага Камісара Замежных Спраў, Міністра Замежных Спраў, якія ўпаўнаважаныя на Узамемнае працягленне сваіх поўнамоцтваў, знойдзеных складзенымі ў належнай форме і належным парадку, згадзіліся аб ніжэйнаступным:

У межах замежнага дружбы паміж СССР і Літвой гор. Вільна і Віленскай абласці перадаюцца Савянскім Саюзам Літвскай Рэспубліцы з уключэннем іх у склад дзяржаўнай тэрыторыі Літвы і ўсталяваннем граніч паміж СССР і Літвскай Рэспублікай згодна прыкладзенай карты, прычым больш палубажна гэта граніч будзе апісана ў дадатковым пракаале.

Савянскі Саюз і Літвскае Рэспубліка абавязваюцца аказаць адно другому ўсялякую дапамогу, у тым ліку і ваенную, у выпадку нападу або пагрозы нападу на Літву, а таксама ў выпадку нападу або пагрозы нападу праз тэрыторыю Літвы на Савянскі Саюз з боку любой супраціўскай дзяржавы.

Савянскі Саюз абавязваецца аказаць Літвскай арміі дапамогу на льотных умовах узармемна і іншымі ваеннымі таварыямі.

Савянскі Саюз і Літвскае Рэспубліка абавязваюцца сумесна ажыццяўляць абарону дзяржаўных граніч Літвы, для чаго Савянскаму Саюзу прадастаўляецца права трымаць ва ўсталяваных на ўзамемнае РЫПА, 10 кастрычніка, (ТАСС), Сёння кабінет міністраў Латвіі ратыфікаваў падпісаны 5 кастрычніка г.г. у Маскве акт аб узаемадапамозе паміж Латвіяй і Савянскім Саюзам.

Работнікі мастацтваў БССР выязджаюць у Заходнюю Беларусь

Для мастацкага абслугоўвання працоўных Заходняй Беларусі выязджаюць каля 300 работнікаў мастацтва. У складзе а'язджаючых—брыгады артыстаў Тэатра оперы і балета, кансэрваторыі, Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра, радыёкамітэта, дзяржаўнай аэстрады, калектывы Яўрэйскага тэатра БССР, Тэатра юнага гледача, Дзяржаўнай філармоніі і калектывы мастацкай самадзейнасці Белкаапроксвета.

Адкрыт прыём карэспандэнцыі ў часці Чырвонай Арміі, якія знаходзяцца ў Заходняй Украіне і Заходняй Беларусі

Распарадкаваннем Наркамсувязі СССР адкрыт прыём пісем і банероляў—протых і заказных, талерам і грашовых папшовах перадаваў у адрас асабовага састава часці Чырвонай Арміі, які знаходзяцца ў Заходняй Украіне і Заходняй Беларусі.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ДЗЯРЖПЛАНА ПРЫ СНК БССР і УПРАВЛЕННЯ НАРОДНА-ГАСПАДАРЧАГА УЧОТА БССР

Прадукцыя прамысловых наркаматаў з 9-го лістападнімі месцамі 1938 года і БССР (рэспубліканскага падпарадкавання) выкананне гаварога плана выпуску праца 9 месцаў 1939 года ў параўнанні з 9 месцаў.

Table with 5 columns: Plan on 1939 g., 9 мес. (супраўдзяліць) факт, 9 мес. (супраўдзяліць) факт, 9 мес. (супраўдзяліць) факт, 9 мес. (супраўдзяліць) факт. Rows include: Прадукцыя рэспубліканскіх прамысловых наркаматаў БССР, Галоўнае ўпраўленне прамысловасці будматэрыялаў пры СНК БССР, Наркамлес (фабрычна-заводская прамысловасць), Наркамтэкстыль, Наркамлегпром, Галоўнае ўпраўленне выбнай прамысловасці пры СНК БССР, Наркамхімпром, Наркамхарчпром, Наркамспіпром, Аграма тав. лесаканспэазацыя Наркамлеса БССР.

ПАХАВАННЕ Б. В. ШЧУКІНА

Масква пахавала 9 кастрычніка выдатнага майстра савянскага мастацтва — народнага артыста СССР Барыса Васільевіча Шчукіна. 3 гады, як і наперадзі, тысячы масквіцкіх ішлі ў тэатр імені Вахтангава развітацца з геньіальным актёрам, гораца любімым савянскім народам.

Тэа было ўсёго толькі тры годкі таў назва. Але які бліскучы шлях новай перамогі прайшоў Шчукін за гэтыя тры годкі!

У лі 20-го года Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі Шчукін стварае ў тэатры ў Віно вобраз геньіальнага правядзена сацыялістычнай рэвалюцыі Вялікага Ільіча Леніна.

Шчукін узяў на себе гэтую залучу і бліскава яе вырашыў. Гэтай заслугі Шчукіна савянскі народ ніколі не забудзе.

Мы сціхамі сваё гонар перад прахам Барыса Васільевіча Шчукіна. Сягала пачыць аб ім будзе заўсёды жыць у кожным з нас, у кожным, хто гарыць, як гарэў тав. Шчукін, агнём нязганянай ласкі да радзімы, да нашага народа, да сцірты партыі Леніна—Сталіна.

Замыслена панесена савянскім мастацтвам утраты. Барыс Васільевіч Шчукін служыў перадавым ідэям савянскай рэвалюцыі і гісторыі чалавечыя эпохі. Ён служыў вялікім ідэям камунізма.

Хай-жа яго жыццё, святлае і поўнае магучай радзімі творчасці, будзе прыкладам усім яго прыямляем, вучням і патчатаем. Выпрашчы ад імені Урада Саюза СССР вялікае спачуванне сям'і Барыса Васільевіча Шчукіна, будучы варагамі нашай радзімы, у барацьбе за вялікі ідэі большэвіцкай ленынска-сталінскай партыі, за камунізм.

Замыслена панесена савянскім мастацтвам утраты. Барыс Васільевіч Шчукін служыў перадавым ідэям савянскай рэвалюцыі і гісторыі чалавечыя эпохі. Ён служыў вялікім ідэям камунізма.

У 1936 годзе Шчукін атрымаў званне народнага артыста—гэта ўпаўнаважанае ўзнагароджанне прызнанню.

ЗАЯВА МУНТЭРСА ПРАДСТАЎНІКАМ ДРУКУ

РБПА, 9 кастрычніка, (ТАСС). Міністрам замежных спраў Латвіі Мунтэрс прыняў заяву прадстаўнікоў друку. У інтэрв'ю, даным ім у сувязі з прадастаўленай ратыфікацыяй савянска-латвійскага пакта аб узаемадапамозе, Мунтэрс, між іншым, заявіў:

«Напярэдадні ратыфікацыі дагавора мне хачэся-б раз'ясніць яго палітычную аснову. Чаму імяна выбрана форма пакта аб узаемадапамозе? У даным выпадку знаходзіць сабе выражэнне жаданне абодвух дзяржаў захаваль мір і статус-кво на Балтыйскім моры. Гэта падмацоўваецца спалучэннем на латвійска-савянскі мірны дагавор, на дагавор аб ненападзе і на артыкул 5-ты самаго пакта, які пэўнаспачуўна чынам вызначае, што суверэнныя правы абодвух дзяржаў не закрэпаюцца.

Варта зноў напамінаць аб тым, што пакт заключаны ў ваенных умовах, калі магчымы ўскія нечаканасці і калі пазі сласуюць з палітычнай імянацыяю. Нежадана Латвіі быць уцягнута ў ваіну будзе дасягнуць задачай нашай змяняюй палітыкі з моманту, калі магчымаець ваі-

ПАВЕДАМЛЕННЕ

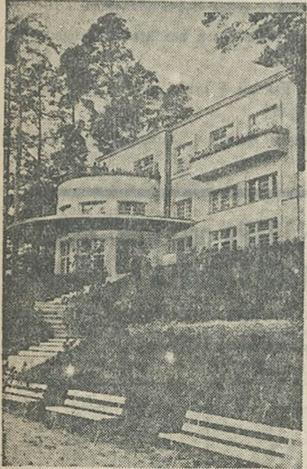
12 кастрычніка, у 5 гадзін вечара, у Думе Урада (вялікага зала) адбудзецца галасадскі сход мінскага партыйнага актыва.

ХРОНІКА

Свет Народных Камісараў СССР пастанавіў прыняць пахаванне народнага артыста СССР Б. В. Шчукіна на дзяржаўным кошт.

ГОРКАЕ, ЯК ПАЛЫН, БЫЛО ЖЫЦЦЁ СЯЛЯН ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ

НЕДАЛЁКАЕ МІНУЛАЕ ВСЕЛЮБСКАЙ ВОЛАСЦІ

Заходняя Беларусь. Былы афіцэрскі ах-лаўб у г. Агустоў. Так жылі польскія паны. Фотахроніка БЕЛТА.

Заходняя Беларусь. Тытуннае жыццё беларускіх сялян у буйной беларускай Польшчы. Замест шмат у вонках — скура з бычачых пазурцоў, а часта агучы. Фотахроніка БЕЛТА.

Насельніцтва Вселюбскай воласці Нова-грускага ваяводства складалася з 16.600 чалавек. З'яна даных перапісу, налічвалася 11 тысяч беларусоў, 5 тысяч пал'яў, астатнія — аўры.

На справе пал'яў у воласці налічвалася адзіны Напрыклад, сяляне Абрамовіч, Хавай, Малько і тысячы пал'яўных ім — па нашайнальнасці беларусы, а ў кнігах перапісу яны лічыліся пал'якамі.

Былы памеснік воласця староства Дойка вымушан прызнаць, што польскія ўлады прымушлі сялян-беларусоў мяняць свае прозвішчы на польскія. Напрыклад, сялянню вёскі Кроншваўкі Бічу. Асіпу змянілі прозвішча на Бычэўскі, селяніну Жоць змянілі прозвішча на Жоцьёўскі. Такіх фактаў вельмі многа. Беларусоў прымушва апалячаны, здэкавалі на беларускай культуры, беларусам было забаронена гаварыць на іх роднай мове.

ХТО УЛАДАЎ ЗЯМЛЁЙ У ВОЛАСЦІ

У воласці налічвалася 44 тысячы гектараў зямлі (разам з лесам). 21 паке шчык уладаў 10.114 гектарамі зямлі. Асабліва, парэўная і казенная зямля складала 2.920 гектараў. На 13 тысяч селянінскіх гаспадарак прыходзілася 31 тыс сяч гектараў зямлі — па 2,3 гектара на сямейны двор.

Тут, як і ў астатніх воласцях Нова-грускага павета, зямля апрацоўвалася старадаўняй сахай, якую ў Савецкім Саюзе можна ўбачыць толькі ў музеі. Да пачатку 20-га сталецця саха была ўжывана і ў наш час. Саха была ўжывана і ў наш час. Саха была ўжывана і ў наш час.

Горкім, як палын, было жыццё працоўнага сялянства Заходняй Беларусі пад гнётам польскіх памешчынаў. Безліч непаспешных падаўнаў і штрафаў, сістэма паліцэйскіх здзекаў, непаспешная праца ў панскіх магнацкіх бязжаласна праславілі працоўнага селяніна. Вузы, палоскі, апусцожаны, заліты крывёю і потам багнага селяніна, не забяспечвалі яго самым неабходным — хлебам.

Влікія сумы падаўнаў, якія польскія паны збіралі з сялянства, ухадзілі на ўтрыманне апарата паліцэйскіх, натаў і шпіёнаў, на п'яны разгул вільям-управіліў. З'яе ў панскай Польшчы не было грошай на пабудову больніц, школ, дарог, на дапамогу беспрацоўным, галодным і хворым.

У цэпры і невуцце трымалі польскія паны беларускае насельніцтва. Школы закрываліся, сотні тысяч людзей аталіся непісьменнымі. Родная мова і культура беларускага народа былі пад забаронай.

Нінэй мы друкуем матэрыял аб тым, як жыло насельніцтва Вселюбскай воласці Новагрускага павета Заходняй Беларусі. Жыццё сялян гэтай воласці пад гнётам польскіх паноў і памешчынаў нічым не адрознівалася ад жыцця сялян іншых воласцей.

Слаўная Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія, выконваючы волю ўсяго савецкага народа, назаўсёды вызваліла адзінакроўных братоў Заходняй Беларусі ад жабрацтва і цэпры, ад паліцэйскага сваволля, ад жудаснай эксплуатацыі і рабства. Працоўныя Заходняй Беларусі пачынаюць будаваць новае, шчы сёлае жыццё. І таму бязмяна іх удзячнасць вялікаму Савецкаму Саюзу, Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі, Савецкаму ўраду і партыі большэвізму, вялікаму правадыру працоўных усяго свету таварышу Сталіну.

п'яныя сумы для тых, хто будзе ўказваць такіх злачынцаў.

У сувязі з гэтым прашу павялічыць колькасць сышчыкаў, якія будуць выкравіць злачынцаў, за што будзе аплатацца па дваццаць злотых за адну справу.

Намендант павета падкамсар Ант. Таркоўскі.

«Усім намендантам пастаруннаў у па-весе

Звяртаю ўвагу на мяккі пал'яў да злачынцаў, якія пал'яваюць магучнасць газны напушчэннем зяржайнай запалачнай маналопі.

У параўнанні з колькасцю ужываемых насельніцтвам запалачак моры паліцы з'яўляюцца надзвычай мяккімі. У сувязі з тым, што гэта прыносіць здарэвае вадкія стрэты, загадваю больш энергічна ўзяцца за справу барацьбы з незаконным ужываннем запалачак.

Павятовы намендант Зыгмунд Чарномскі.

Дакументы гавораць самі за себе.

ПРАМЕННІ НОВАГА ЖЫЦЦЯ

І вось пяер наступілі радасныя дні. Вялікая краіна сацыялізма прапінгуе да руку брацкай дапамогі працоўным Заходняй Беларусі. Слаўная Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія вызваліла іх з таг прыгнёту польскіх паноў. Радзей беспраўны народ становіцца гаспадаром свайго лёсу. У кожным горадзе, вёсцы і мястэчку Заходняй Беларусі нараджаюцца новае, шчаслівае жыццё.

Павечар мы прышлі ў памяшканне селянскага камітэта Вселюбскай воласці. У влікім пакоі на лаўках сядзеа чалавек хваляшч. За сталом некалькі рабочых гвардыёў ажыўлена гутарылі паміж сабой. Мужычна гадоў сарака з чырвонай палязкай на левай вушэ расказваў аб тым, як ён затрымаў ворага, разаброў яго і даставіў у часовае ўпраўленне. Я сляны малоды хлапец пад вясёлы рогат сабраўшых расказваў, як адраўлялі графе Фрунга з яго майста ў турму.

У кутку, аблакаціўшыся на падаконнік, сядзеў мужчына з худым змораным тварам, у парэнай вопратцы. Мы сядзі побач з ім і напрасілі яго расказаць аб сваім жыцці ў мінулае. Ён аказаўся рамеснікам-каваларам, часта выконваў і сярэдняя работы ў мястэчку і наваколных вёсках. У яго самі чатыры чалавекі. Рэка кагі яму ўдывалася накарміць сям'ю хлебам.

Увесь яго гадына заробатак склаўся з дзець-дзедь трыста злотых. Але наваг і на гэты жабаці заробатак панская ўлада пакладла сваю лапу.

— Мне наваг пал'яка прыпомніць усе віды падаўнаў, — расказвае нам наш су-бяседнік Браіслаў Валчугін. — Яны слязвалі азілі за другім. Вёс неволатарна іх: за выкуп рамесніцкай карты і заплаціў 30 злотых, за пацэт 6 злотых, пада-так 4 злотых, затым гнінны і падазроны падаці, затым треба было 6 дзеў адпра-шаваль замест вонскай службы. Зразумела, што я шугаў далажковыя віды заробі-каў, каб сям'я не памерла з голаду, бо як бачыце, усе грошы выгавалі казна.

І пачаў рамантаваць запалачнік. За ра-монт я атрымаваў па 20 грошаў за запалачнік. Заробатак гэты быў назначы-ны, але і ад яго я вымушан быў амові-ціца, бо не было той ночы, каб паліцыя не рабіла ў мяне вобсыку ў пошчыках пошчопельных запалачнічак. У 1936 годзе пасля з'янога вобсыку, які суправаджаўся здзекам, з боку паліцыі, я не вытрымаў і аб'явіў паліцэйскага. За гэта я быў тры-за, у прысутнасці жнікі і дзецпей, збыты, а затым асуджан на 6 месяцаў турмы. У 1938 годзе мяне некалькі разоў аштрафа-валі, гротай у мяне не было чым запла-ціць, і я вымушан быў асудзець 12 дзеў у турме.

Ён узгичнуў глыбока, махнуў рукою і прагаварыў:

— Скажаць вам па праўдзе, часам і хіць не хацелася, каб не дзеці, дык лепш было намерці, чым так жыць. Але настаў капец няшчасцю, дэтка стала лыхаць на нашай зямлі, калі прагналі па-ноў

Дуага расказваў ён нам пра себе, пра свае думы. Яго цікавіла жыццё ў Савец-кім Саюзе. Позна вечарам мы з ім разві-таліся, ён пайшоў дамоў, сэрца яго было поўна хваляючай радасці. Ён балаўчы тэму, што пад яго вёскай, як і на ўсёй Заходняй Беларусі, зазілі праменні ча-вара, шчаслівага, поўнакроўнага жыцця.

Х. СТОЛІН,
Г. МАЛІНІН.

ЦЯПЕР МЫ СВАБОДНЫ

Наша вёска Налібок Вселюбскай воласці жыла бела, як сотні іншых вёсак Заходняй Беларусі.

Той селянін, які меў 3 дзесяціны зямлі, лічыўся заможным. Гэты «заможнік» нажыў усяго 6 коп злата. Пал'яка было трымаць у такой гаспадарні наваг адну карову. Многія з нас зусім не мелі кароў.

Аляксандар Далеўскі з вадкімі трынасяціма набаві сабе карову. Палаў яго, паставіў казлака на стол. Дзеці хочунь наспрабавалі, але башча, Ілья не веда-лоць, што гэта тавае. Хлопчыны гаворылі:

— Нейкая вапны налілі.

Вось да чаго даялі нас польскія паны —каваларыні беларускага народа.

Пал'які і пакутным было жыццё сялян.

Калі праз нашу вёску праходзілі першыя часці Чырвонай Арміі. 103-гадова дзядуля Аляксандар Лішко са слязьмі на вачах прасіў сваіх унукаў:

— Дзеці, пал'язіце мяне да дарогі. Я хутка памру, дык хоць перад смерню па-гляджу на нашых збавіцеляў—чырвонач-наў.

Мы зараз свабодны і за гэта шчыра дзякуем нашу слаўную Чырвоную Армію і роднага бацьку таварыша Сталіна.

В. ВАРАНЕЦІН,
селянін вёскі Налібок Вселюбскай воласці.

35 АКТАЎ ЗА НЯЎПЛАТУ ПАДАТКАЎ

Усёіх пал'якаў, якія спаганяліся польскім урадам з селянства, пал'яка палі-чыць: тут і пазямельны, пал'якажны, ме-лірацыйны, натуральны і дзесяці іншых. Шыдэ селяніна ў лее па грыбы — плаці на ягады пал'яка — зноў плаці. Перш-ішча карова на панскую зямлю — зноў плаці злоты.

Секвестратар (зборшчык пал'якаў) быў паставіным наведвальнікам нашай вёскі. Гэта ён з малатка прадаваў апошнюю селянскае кашулю, а калі і той ужо не было, селянін расплачваўся сваім уласным гарбом.

З мяне прылічвалася розных пал'якаў 68 злотых і 43 грошаў. Адразу плаціць іх я не мог. Апісалі карову. Толькі разлічыўся з пазямельным пал'якам, прышоў тэрмін пал'якажому. Расплаціўся з пал'якажым, прышоў тэрмін натуральнаму па-датку. Зноў акт, і кароўка ў аказе. 35 актаў услалі на мяне за няўплату па-даткаў. Польскія паны і іх агенты вы-смакталі ўсю кроў з маіх жыв.

Нарэшце, уздыхнулі мы свабодна. Не-хапае слоў, каб выказаць маю пічкую пал'яка вялікаму савецкаму народу за тое, што ён дапамог нам вызваліцца ад пры-гняцальнікаў, дапамог будаваць новае, шчаслівае жыццё.

Даніла БУСЮК,
селянін вёскі Лёффа Вселюбскай воласці.

ПАНЫ ТРЫМАЛІ НАРОД У ЦЭПРЫ І НЕВУЦТВЕ

На тэрыторыі Вселюбскай воласці не было ніводнай беларускай школы. Ва ўсёх існаваліх школах выкладанне вядосяе выключна на польскай мове. І гэта ў той час, калі 73 прапанты ўсёх вучняў — беларусы. У 1938 г. 600 дзецей школьна-га ўзросту зусім не былі ахвільны шко-ляў. Каля 500 дзецей у савізнае вучэ-ба года кінула школу. Азім з гадоў-ных вядучых прадметаў з'яўляўся закон-божы.

Характэрна, што ўсе 33 настаўнікі школ Вселюбскай воласці не мелі вышэйшай пе-дагагічнай адукацыі.

Інспектар школ Новагрускага павета Мендрыцкі расказваў нам аб пал'якіх умо-вах работы настаўнікаў. Для таго, каб ат-рымаць пенсію ў 160 злотых у месяц, настаўніку треба было прапрацаваць у шко-ле не менш 9 год. Самую вялікую пенсію — 260 злотых — атрымліваў толькі той педагог, які прапрацаваў у школе не менш 19 год.

У гэтай воласці не было больніцы, фельчарскага пункта, акушоркі. На ўсё владзе з насельніцтвам у 16,6 тыс. ча-варак быў толькі адзін прыватны ўрач. Сялянам прыходзілася за 30—35 кіло-метраў вазіць хворых у гарадскую боль-ніцу.

У «культура» ва Вселюбскай воласці — гэта два каспелы, дзве пацквы, сін-гаго. Толькі ў адным мястэчку Вселюб было 6 маналоек, 26 піўных.

У 1938 годзе ў воласці налічвалася тымкі 216 патічкічак на газеты і жур-налы. Гэта былі памешчыні, асаблікі і устаноў. Пераважная большасць сялян-непісьменныя. А больш-менш пісьменныя, як правіла, газет не вытывалі, бо ў іх на гэта грошай не хапала, ды газеты не пісалі праўды пра селянскае жыццё. Вы-даражыў гэты газеты на польскай мове.

Вось што расказвае селянін Нікіта Ча-боток: «Мы, беларускія сяляне, неважэ-лі польскія газеты, бо яны толькі займа-ліся пакаўпамі на Савецкі Саюз і ў пры-ватнасці на Савецкую Беларусь. Газет мы не вытывалі. А калі ў вёску і пападала некалькі газет, мы адразу-ж скарыстоўвалі іх на пштаркі. З'яе, як прагна мы лавілі кожнае слова праўды аб радзным жыцці нашых братоў у Савецкай Беларусі».

УЗАКОНЕНАЯ СІСТЭМА ГРАБЯЖУ

Падатковая палітыка польскіх паноў прыводзіла сялян да поўнага разарэння, галечы. Існавала стэлія розных відў па-даткаў, што селянін-блжак быў вымушан прадаваць сваю апошнюю карову, каб не нажыць прадажу з малатка яго нічэ-нага падатку.

Сяляне Вселюбскай воласці запалілі ў 1938 г. наступныя пал'які: павятовыя — 24.200 злотых, страхавыя — 24.500 злотых, натуральныя — 18.890 злотых, пені за пратэрміўну — 13.970 злотых, за зямлю — 28.723 злотых, за даслаўны павятамленні аб уліце пал'якаў—6.650 злотых.

Але гэта яшчэ не ўсё. Існавалі так вад-ныя меліярацыйны, кашчыласкі, пада-рожны і раз іншых відў пал'якаў.

Існаваў таксама падаці «прыкладання п'ячакі». Селянін абавязан быў унесці валазному ўпраўленню не менш 2-х зло-тых толькі за тое, што там прыкладалі п'ячакі і сведчылі подісе пісаўшага яго прашэнне.

Вольшчыне сялян, будучы непісьменны-мі, вымушаны былі плаціць і гэты від па-датку.

Грабёжніцкую палітыку праводзілі так-сама і паны. Старшыня селянскага камі-тэта вёскі Налібок Варанецкі расказвае пра адзін з многіх фактаў адкрытага гра-бёжу сялян панами: «У гэтым годзе з вё-скі Налібок, — расказвае ён, — прывезлі па-хаваль памёршую селянку-блжачку Ма-рыю Гаец. Поп Касперскі патрабаваў за пахаванне 20 злотых. У родзінаў памёр-шай было толькі 5 злотых. Поп адмовіўся пахаванне за такую суму. Пацы дзець па-сталася турманка з турной на вузліні. Сл-дзіне сабралі паміж сабой яшчэ 15 злотых і аднеслі папу. Толькі тады ён згадзіўся пахаванне памёршай».

НЕ ЖЫЦЦЁ, А КАТАРГА

20 год панскі бізун і паліцэйская па-тка прымушлі нас плаціць на калені і падаваць дуку злалым ворагам працоўна-га народа.

Не жыццё было, а катарга. Сонна сця-пла не для нас. Глядзіш на чалавека, на белнага беларуса і бачыш яго крэйду, яго гора.

Польскія паны забаранялі беларусам украінам вучыцца на роднай мове. Іх засільна апалячвалі. Паны забавілася та-го, каб ператварыць белнага селяніна ў жывіду, якія-б усё сваё жыццё пачынула пал'якае яро.

Мяне абкладалі непаспешным падаткам. Аставалася адно — пайсці за паноў у ваяводства і прасіць літасці. Але гэта не дапамагала. У сэрцы кіпела нанавісць да гэтых сабак.

Паны забаралі апошняе, што было ў мя-не, і я быў вымушан з сям'ёй ісці ў бат-рэкі.

Пяер для нас наступіў радасны дзень. Ад усяго сэрца дзяку слоўных бліпоў Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі і вялі-кага Сталіна за тое, што нас вызвалілі ад панскага іга, кабалы, бяспраўі і гнёту.

Іван ФУРСА,
селянін вёскі Банкі Вселюбскай воласці.

ДАХОДЫ І РАСХОДЫ ВОЛАСЦІ

Даход валазнога ўпраўлення ў 1938 годзе склаў 125,5 тысячы злотых, 56 тыс сяч злотых было зрасходвана на ўтрыман-не адміністрацыі ўпраўлення і паліцыі, што складала 44 прапанты ўсяго бюджэта. Па-

НЕКАЛЬКІ ДАКУМЕНТАЎ

Так паны і іх падручныя здэкавалі над працоўным сялянствам. Іны смакталі кроў працоўнага насельніцтва, даялі яго да жудаснага жабрацтва. Запалі былі расказаны ў вёсцы. Сяляне вымушаны былі карыстацца запалачнікам. І наваг за-гэта яны плацілі падаці. Два дакумен-ты, якія мы прыводзім ніжэй, ярка ха-

Заходняя Беларусь. Радава памешчынік зямель у Валкаўскім павеце. На здымку казіна на чаде з старэйшай селянскага камітэта ДУДЗІНСКІМ (на парадным плаце азе-ва) паказвае аялігё былога баграма Волкаўскага (справа). Фотахроніка БЕЛТА.

Брацкая дапамога

(Сказ рабочага І. Садюскага, 59 год, гор. Беласток)

Жылі-былі два родныя браты, два слаў-ныя беларусы-багатыры. Былі яны сіль-ны і радзныя, але савіам прстыя і за-врылівы. Не хацелі яны нікога пры-дзіць, мірна ў іх панаваў ары, селі жалі, каспелі, казачкі і велі. Раптам даявалася аб гэтым страшылішчы пра-чыя. Налілі лічуну мінуа, а братоў увалі ў забуджанне. Адабракі сонна ў іх. Туманом даліны акуталі і ў цэпры бес-прасветнай братоў прамавалі прымушлі.

Многа або мала праімчалася часу, не станем палічываць. Хутка-ж толькі казна скажаепаца. А час — ён быстрапечны: то патока вясеннім пад гоу коціцца, то ка-дэсамі скрыпучымі на гоу ўзбываеца.

Раз павяла ветрам, і хмары туману разавала. У гэту пору і сонейка блісну-ла. Браты паднялі голавы, убачылі соней-ка і задуаліся: ад чаго яны сонна так доўга не бачылі? чаму аг доўга так ха-валі? І распалілася ў іх сэрца малазеп-кае. І стукнулі яны рукою багатырско-па макушы перама, дзе жылі страшылі-шчы.

Ад удару тах з перама зваліўся, разая-дэўся абломкам ў вонзны бакі. А стра-шылішчы з перама павыскавалі, скаіца-

лі сіду розную і пасылаі яе на двух братоў-багатыроў.

І тыя сваёй сілай непамежна прыво-дзілі братоў да пакарэнсці. Не маргі толькі зямлі іх часці і розуму, не маргі пагасіць іскры, што запалілася ў сэрцы ад краснага сонейка.

Пачулі багатыры беларускія, што на савіт паліцыя багатыры мушья. Дзень і Сталін яны прамываліся. Слэва праўты на пшты яны паднялі і заклікалі народы к паўстанню.

Паліліся на барацьбу і багатыры бе-ларускія. Біліся не дзень, не два, а тры голаві. Было многа злых супраціўнікаў. Нібы вораны трапежныя, з усяго яны сес-ту жаліся. Закаляваць непакорных жа-дзенымі клявамі збіраліся.

Многа крыві ў тую пору было праліта, многа гадоў багатырскіх скадзенае. Усе, хто ішоў у тыя гды за Леніным, за Сталіным, не зброяй бралі, а сілай бага-тырскоа, ды ідэй вядлікаа.

Доўга біліся браты супрочь недрутаў. Адолеа іх сіла варажыа. Удалося прабі-па толькі брату старэйшаму, а менагта захавалі паланенікам.

Колькі ні біўся старэйшы брат з сабра-

УЗЫШЛО З УСХОДА СОНЦА

Гарачае прывітанне табе, гараціны са-речні народ, прапінгуўшы нам брацкую руку дапамогі.

Які асны і шчаслівы гэты дзень—17 верасня. Нама слоў, каб выказаць ра-дасці і пшчасце, якое перажываем мы, працоўныя Заходняй Беларусі.

Узвышло з усхода сонца, Завяціла на захад. Доўга хмавы ў нас халзілі, Цёпны быў у нас народ. Беларусь наш белны плагаў, Паіраваў на ўсход. Ён хапэў убачыць сонца, Але пал'яка—ён не мог. Сабіруцца беларусы — Дзе ўзвух, а зце ўтрох, — Паіхоньку ўсё гавораць. Каб пачуць нішто не змог. Вось і сонна паднялася, Вышэй хмары ўзшыло, Смедла, браты-беларусы, Ты сказаць можаў усё.

Даніла ГЛУСКІ,
селянін вёскі Губы Ураецкай воласці Вілейскага павета.

па, але страшылішча хвалялася: «Я па-буду такі будынак, што ўмяшчу ў сваю хароміну ўсё, хто ў парстве. — ад ста-рога да малаго. Загнаю ў пал'які зало-пей. Вышэй пасажу асаблікаў. Імча вышэй — панства Іліянае. А ўверсе я сяду з сваёй чаладзю адборнаа.

У бору будынак не разваліцца, могуць рухнуць сваёй толькі павалыцца, та-к яны разавяць будна хлонскае, а паны яснавачыможныя непапшкджанымі аста-нуцца».

Так хвалялася неразумнае страшылішча і прымушала пакуты розныя для белару-скага багатыра, для іншых нардаў, ім паланеных.

Усё іярпелі паланенныя, але не ў мо-стада багатыру, і наблізіўся ён к акну, са стралачынымі своламі, звырнуўся к ветру з прасьбаю:

«Ой, ты вепер, вепер вольны другі! Ты павей-ка ў нашу сторону, ты зяноса-ка блату міламу вестачку аб маіх ды аб па-кутах. Калі помніць брат, дык хай палу-мае, з няволі як-бы вырчуціцца!».

А потым страшылішча замаг будаваць прымалася. І прымушала багатыра з іншымі паланенымі узавізіць яму хароміны.

Не на камені ўзавізіць будынак узду-малася, — на пяску зыбучым будаваць пачалі. Тут, бузь к слову намі сказаза, толькі страшылішча было вадзіравае, але, аднак, неразумнае. За яго іпшы пшчы-люды думалі. Былі тыя страшылішчы за-чорскія і за морам знаходзіліся.

Ведалі ўсе, што будынак можа рушыць

ПАДАТЧЫВАЇ, КАБ САМІМ ЗРУЙНАВАЇ БУДЫ-НАК СТРАШЫЛІШЧА.

Сталі замаг паліцыяны пакапываць, устоі ўсе яго распштываць. Але пачына-і негалапа наляска бора з захата. За-дзістаўся будынак страшылішча. Сабачая згрыя з перападоху разбулілася, а само аснаваложнае страшылішча ўсё харо-міну на волю лёсу пакінута.

Будынак вострель разваліцца. Пахавае лад абломкам паланеных. Тут-та малодшы брат ускікнуў гучным голасам, звартаю-чыся да брата старэйшага: «Брат, мой мілы брат, даламажы мяне ад ігобіт пазба-віцца. Прыходзь ты, нас паланеных павы-ручы».

І пачуў старэйшы заклік брата менаг-та. Ён салзіўся на капы стагавата, на ра-вішча. Браў з сабой сваіх сіброў-тавары-шаў, што лягаюць сокаламі па падня-бессю.

Ураганам іччаліся ўсе на вырчку, усе на дапамогу беларускаму багатыру, ды іншым народам, тым страшылішчам паланеных.

Пал'яка сіла храбрая, вадліка, па-хаваліся яна будынак хароміну. Вылускала ўсёіх паланеных на волюшку. Разбівала на іх ланцугі жалезныя.

Тут родныя браты — беларускія бага-тыры — пасустракаліся. Іны мошча-мо-ца абдымаліся. І ва ўсім народзе раз-пачалася вадліка, што ў час паласеца іпамога брацкая.

Запісаў старошы палітрук І. ПІКУЛЕУ,

ЗАМОЖНА, РАДАСНА І КУЛЬТУРНА ЖЫВУЦЬ КАЛГАСНІКІ СОВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ

ШЧАСЛІВЫ ШЛЯХ

На нашай вяснянай калгаснай зямлі гаспадарыла княгіня Тышкевіч. Іраклівым быў той час. Наша шчаслівая моладзь зусім не ведае яго. Толькі часам сівая бабуля раскажа сваім вясёлым унукам аб чорных былых днях, успомніць старую, горкую песню. Гэтая песня паказвае нам оянаснае жыццё зарываючайнай Беларусі, пермінуўшы спадарожніцу гэтага жыцця — буд-гора:

«Калі я маленькай у каласы вярнула, Гора са мной ля каласы стала, Калі я маленькай каля лаўкі хадзіла, Гора мяне за ручычкі вазіла.

І ад гора на сіняе мора — Гора за мной у човен плыве. І ад гора ў грыбы пайшла — Гора за мной кошык вясе. І ад гора ў магліту пайшла — Гора за мной да пахаты вясе».

Прыгнечаны народ сівяваў песні жалбы і смутку, бо жыццё было горкае, як папай. Гэтыя песні смутку назавуцься канулі ў мінулае. Цяпер народ сівявае зусім новыя песні, песні радасці і шчасця, песні ўдзячнасці роднаму Сталіну. У кожным кутку нашай радзімы мы бачым і адчуваем грандыёзную перамогу сацыялізма.

На тэрыторыі Астрашынска-Гарадзецкага сельсаведа раднага жывуць і працуюць 8 багатых калгасоў 3.300 шчаслівых калгасніц.

За калгасамі пачэтная замапанаваная тысячы гектараў зямлі — шырокае палі, се-нажні, багатыя лясы, азёры, рэчкі. Калгас «Новы шлях» мае 2.225 гектараў зямлі, «Чырвоны Акіяно» — 1.100, калгас імяні Маладзёва — 800, імяні Сталіна — 800, «Пралетарыі» — 750, «Зара» — 650, «Перамога» — 570 і «Прамень сацыялізма» — 550 гектараў.

Гэтыя вялікія абшчыны мы культурна даглядаем, апрацоўваем пудоўнымі машынамі.

І ступіцца на механізацыі калгаснай гаспадары.

Усё на сельсавеце налічваецца 20 гравяных аўтамабіляў, 3 легкавыя машыны, 7 складаных маладары, 27 конных маладары, 56 сярбовар, дзесяткі трыераў, сартыроўка, ільготрапалак.

На тэрыторыі сельсаведа знаходзіцца машына-трактарная станцыя, якая абслугоўвае нашы калгасы. МТС мае 29 трактараў.

3 кожным годам у калгасоў расце ўраджайнасць паўу, а разам з гэтым — багаты і зможны калгасніцаў.

У 1934 годзе ўраджай зямных і аднаго гектара раўняўся 5,2 цэнтнера. Калгаснікі на працягу атрымліваюць у сярэднім 1 кілограм зернявых. У гэтым годзе многія калгасы сабралі зернявых у сярэднім 10 цэнтнераў з гектара, а на працягу пераходзіцца 10 кілограмаў бульбы, 3 кілограмы зернявых, 2 рублі гравяны.

Калгаснікі сельскагаспадарчай арцелі імяні Сталіна, былі батракі Аляксей Давідовіч, сям'я якога складалася з чатырох чалавек, атрымлівае сёння 215 пудоў зернявых, 666 пудоў бульбы, 524 рублі гравяны.

Расце сацыялістычная жывёлагадоўля. У калгасоў ёсць 8 ферм буйнай рагатай жывёлы, у якіх налічваецца 957 гадоў, 8 аўдавочных ферм з 463 гадоў жывёлы.

7 свінаголуччых ферм з 362 шт., 588 коней і адна трусавочная ферма.

У сельсавеце працуюць 4 промарцелі, квасны, мёльны, ганчарны, цагельны, тарфяны і лесаніжыны заводы.

Гэтыя цыфры з'яўляюцца яркім сведчаннем росту і багаты нашых калгасоў.

Уступішы на калгасы шлях — шлях сацыялізма, наша вёска ўступіла на шлях сапраўднага росквіту шчаслівага і зможнага жыцця. Калгас прыёс сяліству шчасліваю ўпэўненасць у заўтрашнім дні, неабмежаваныя магчымасці культурнага росту.

Усе калгасы нашага сельсаведа тэлефанізаваны, новыя дамы калгасніцаў радыёфіцэраваны. У 600 дамах ярка гарыць лампачка ільчы. У сельсавеце пабудаваны і працуюць дзве калгасныя гідрэлектрастанцыі і адна электрастанцыя пры санаторыі.

У нас ёсць 8 ясель, 1 дзіцячы сад, дзіцячая кансультацыя, больніца, раздзілы дон на 15 дзяўжаў. Пабудавана два выдатныя санаторыі: адзін для дарослых, другі — для дзяцей.

Навучаннем у школах ахоплены ўсе дзеці школьнага ўзросту. Ёсць адна дзесяціп'ягодка, адна напудоўная сярэдняя школа з 7-гадовам навучаннем і 5 вучыцкам шасцікласных школ з чатырохкласным навучаннем. У іх займаецца 1035 дзяцей. Для дарослых існуе напудоўная выдатная духавая школа будніца дзесяцігодкі.

Яшчэ можна назваць 8 бібліятэк, 3 гравяныя кіноўстаноўкі, Дом сацыялісты, а вёска новая савецкая інтэлігенцыя: людзі, якія вышлі з народа і самаадана працуюць на карысць сацыялізма.

У сельсавеце працуюць 38 настаўнікаў, 7 урачоў, 5 фельчароў, 3 зубныя ўрачы, 5 акушарак, 2 ветэрачы, 4 ветэрынары, дзяткінік, 3 аграномы, 8 камбайнераў, дзяткінік трактарыстаў.

Дзеці калгасніцаў зараз вольны самазайце, карабі, будуюць палаты, камандуюць палкамі і дывізіямі, выступаюць на сценах вялікіх тэатраў. Так, сын былага батрака, зараз калгасніка сельскагаспадарчай арцелі «Зара» Фёдар Галінецкага камандуе злученнем вайскавай арміі. Два сыны былага батрака Якуба Сініх служылі ў Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі: адзін камандуе палком, другі — інжынер.

У гэтыя гістарычныя хні шчаслівыя грамадзяне нашага сельсаведа з пачовай энергіяй паступаюць працуюць на паліх, на фермах, заканчаюць сельскагаспадарчыя работы. Іны гарызанцы сваёй магутнай радзімай, якая пачала руку данаюй братам і сёбрам Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны.

У сельсавеце шырока разгарнулася павышчэнка на выбараў у мисовыя Саветы дэпутатаў працоўных. Працуюць дзяткі гуртоў, праводзіцца работа на белых выбарчых участках.

22 гомы мы ідем на шчасліваю шляху, які ўказала нам рэдная камуністычная партыя. Прыгожым і радасным гэты шлях. Вялікі Сталін нас вядзе да камунізма.

А. Ф. ГАЛАПУША,
старшыня Астрашынска-Гарадзецкага сельсаведа.

Культура новай вёскі

Назаўсёды знікла праклятае мінулае гады на шляху да адкачкі для працы нага чалавечка сталі сотні рагатак і пераходоў. Цяпер асуджа рабочы і сялян на бескарыснае эксплуатацыю і смеру.

На нашай зямлі гаспадарыла графіня Тышкевіч. Уся зямля, азёры, лясы належалі гэтай пані. Графіня павасвойму «апаляцтва» аб культуры насельніцтва. У нашай мясцовасці было 2 царквы, некалькі кабакоў і арыштантаў. На ўсё валасць, якая займала тэрыторыю цяперашніх чатырох сельсаведаў, існавалі дзве школы. У іх навучалася 90 чалавек. Дзіцяці белыя ў гэтых школах не было.

Зусім інкамае жыццё ішлі зараз у Астрашынска-Гарадзецкім сельсавеце. Навучаннем у школе ахвачаны ўсе дзеці школьнага ўзросту.

На 4300 чалавек насельніцтва ёсць 1 сярэдняя школа з 10-гадовым навучаннем, адна напудоўная сярэдняя школа з 7-гадовым і 5 двухкласных школ з 4-гадовым навучаннем. У іх вучыцца 1035 дзяцей. Школы добра абсталяваны рознамі нагляднымі вучэбнымі запаможнікам. Ёсць выдатныя прыродазнаўчыя, фізічныя і хімічныя кабінеты.

Зараз у сельсавеце цэнтры будаюцца новыя духавыя каменны будынак для сярэдняй школы. Апрача гэтага ў сельсавеце ёсць вясчэрняя напудоўная сярэдняя школа для дарослых.

Усе скончышы сярэдняю школу маюць магчымасць вучыцца ў вышэйшых навуцальных установах. Многія нашы вы-

пукнікі зараз вучацца ў вышэйшых навуцальных установах Мінска, Масквы, Ленінграда некаторыя паступілі ў ваенныя школы.

Добра арганізаван культурны апачыны калгасных. У нашым сельсавеце ёсць тры гравяныя кіноўстаноўкі, 8 бібліятэк з вялікай колькасцю кніг, 4 бібліятэкі непаасадна працуюць у калгасоў.

Над возерам, у бядым маітку графіні Тышкевіч, зараз сталі санаторыі «Чырвоны Кастрычнік», дзе ўмануваць сваё здароўе рабочыя, калгаснікі, інтэлігенцыя. Дзятка возера ў другім месцы дзяржава пабудавала прыгожы дзіцячы санаторыі.

Замест дачыны, якая да рэвалюцыі гарэла ў курных хатах, зараз у кватоў калгасніцаў гарыць лампачка ільчы. На тэрыторыі сельсаведа працуюць тры электрастанцыі.

Зможна і культурна жыць савецкі чалавек. У новых светлых дамах калгасніцаў ёсць патэфоны, радыёапаратуры, лыжаны, шафы, веласпеды. Некаторыя маюць машыны.

Думкі, навуцы і імкненні савецкіх людзей накіраваны да адной меты. Іны гарыць вялікай ідэяй, ідэяй пабудовы камунізма.

Н. І. ШАСТАНОУ,
загадчык навуцальнай дзяткінік, унагароджаны медалю «За трудовое отличие».

Л. П. БЕЧЫН,
выкладчык літаратуры і мовы.

Калгаснае сяліства Савецкай Беларусі, яні ўсяго Савецкага Саюза, заваявала шчаслівае, зможнае і культурнае жыццё. За калгасамі рэспублікі навачна замацавана 8 мільянаў гектараў зямлі, 9-тысячныя папк магутных трактараў, 1.300 камбайнаў і дзяткіні тысяч іншых складаных сельскагаспадарчых машын апрацоўваюць навачы вызваленыя землі. Паадрадойшыя калгасныя нівы штогод прыносяць багаты ўраджай.

Навачна канула ў ношыць прахлаце мінулае, год і набаўцава. Беларуснае сяліства стала поўнапраўным гаспадаром свайго лёсу. Дзеці калгаснікаў ахвачаны ўсвагоўным бесплатным абавязковым навучаннем. Савецкая вёска пакрылася густой сеткай школ, дзіцячых садоў і ясель, клубоў і бібліятэк, больніц, раздзільных дамоў і дамоў адпачынку; сеткай тэлефонаў і электрастанцыяў, культурных сельмагаў і паштовых аддзяленняў, тэатраў і кіноўстаноўкаў.

У сотнях і тысячч гуртоў і на спецыяльных курсах калгаснікі авалоўваюць агратэхнічныя і саацэхнічныя веды.

Калгасы рэспублікі выраіці тысячы высокакваліфікаваных трактарыстаў і камбайнераў, механікаў і аддзіцельных складаных сельскагаспадарчых машын, майстроў багатых ураджаяў і высокапрадуктыўнай жывёлагадоўлі, 3 аспрадыя калгаснікаў вышла мноства інжынераў і тэхнікаў, урачоў і настаўнікаў, аграномаў і землімераў, лётчыцаў і танкістаў, намандзіраў і палітработнікаў Чырвонай Арміі.

Пад сонцам Сталінавай Марыі ішлі калгаснікі Савецкай Беларусі будуюць новае, шчаслівае, культурнае і зможнае жыццё.

Нікоў мы доуном матэрыялы аб жыцці калгаснікаў Астрашынска-Гарадзецкага сельсаведа Мінскага раёна. Дзяткіні гэтага сельсаведа не з'яўляюцца выключеннем. Іны характэрны для ўсёй нашай рэспублікі.

ТАК ЖЫВУЦЬ КАЛГАСНІКІ

Наш калгас, у якім налічваецца 167 гаспадарак, мае 2.225 гектараў зямлі. Дзяржаўным актм яна бесплатна навачна замапанавана за калгасам. Ёсць у нас 216 гадоў буйнай рагатай жывёлы, 106 авечак, 111 свіней. Ёсць у нас 26 гектараў пладасячатага саду, 150 пчоладасмаў. Усё гэта дабра з'яўляецца ўласнасцю нашага калгаса. Апрача гэтага кожны наш калгаснік мае карову і дробную жывёлу ў сваім асабістым карыстанні.

Свірны калгасы і калгаснікаў поўны зернем. На працягу года атрымліваем на 7—8 кілограмаў бульбы, паўтара кілограма зерня, 14 грам мёду, многа гароніны. Гэта толькі натураль.

Будуем новыя яслі, мылі. Пабудавалі мы таксама 6 канюшні, 3 кароўнікі, 7 гуртоў, 2 свінарнікі, пажарнае дэпо. Калгас мае 15 жнізарак, адну касілку, поўскладаную маладары і іншыя машыны. Многа даламагае ў рабоце машына-трактарная станцыя. Усё гэта намнога аблягчае працу калгаснікаў.

У нас вырастае свая інтэлігенцыя. Наш калгас мае ў краіне 9 настаўнікаў, 19 трактарыстаў, 2 камбайнеры.

Нашы калгаснікі зольны не толькі добра змагацца за багаты ўраджай і высокі ўдой малака, яны—любіць плясуны, артысты, музыканты, спевакі. У калгасе некалькі год падымае драматычны гурток. Калгасны саматзейны тэатр кумі.

Калгаснікі сельскагаспадарчай арцелі «Новы шлях» жывуць зможна і культурна. Гасціні яны сустракаюць вельма. НА ЗДЫМКУ: народны паст Беларусі ССР Якуб Колас у гасцях у калгаснікаў. Поршы злева народны паст Якуб Колас.

Ёсць, напрыклад, што атрымлівае на працягу сямі калгасніка Кірылы Скавін с'ваго: 107 пудоў зерня, 570 пудоў бульбы, 1 пуд мёду, каля 1000 рублёў гравяны. Такіх прыкладаў можна прывесці многа.

Тое, што калгаснікі атрымліваюць на свае працані, удасцаль забяспечвае іх усімі прадуктамі і гравяны. Але мы змагаемся за тое, каб у бліжэйшы год падвоіць вагу працані. Для гэтага ў нас ёсць усе магчымасці. Мы ведаем, што ва ўсёх раёнах рэспублікі, у тым ліку і ў нашым Мінскім раёне, ёсць палма калгасоў, якія атрымліваюць з года ў год сярэдні ўраджай зернявых на 100 і больш пудоў з гектара, на 1.200—1.500 пудоў бульбы з гектара, а на працані сям'я калгасніка атрымлівае, апрача прадуктаў харчавання, на 3—4 тыс. рублёў гравяны.

Ёсць і ў нашым калгасе магчымасці атрымаць такія даходы. Лепшая гарантыя гэтаму — аддасць нашых людзей калгаснай справе. У нас многа выдатных калгаснікаў. Ёсць, напрыклад, 50-гадовая Ёкацярына Муравіёва. Восем год яна працуе на малачна-травянай ферме, за гэты час яна выраіціла больш 500 цэнт. Пажаляла калгасніца Анна Сакавіцкая працуе звыяноўца на ільну, выраіціла яна яно з любоўю. І калгас дзяткавае ільвалюваць 16—18 нумарам.

У нас прыкоя разгаворна будніцтва. За 9 год існавання калгасы мы пабудавалі дзве кузіні, гонтарэчку, цыркулярку,

стагнае вялікім аўтарытэтам. У гэтым годзе калгаснікі прагледзелі тры спектаклі с'ваго драматычнага гуртка. Сярок гуртоў вярхуе спектакль «Шчаслівыя дзюры» ў чась калгаснай моладзі, дзятка с'ваго прызвана ў Рабоча-Сялянскую Чырвоную Армію. Драматычны гурток таксама вярхуе спектакль да ХХІ гадавіны Кастрычніка.

Калгаснае самазайнісць з кожным годам раснітае. Апрача драматычнага ў калгасе арганізаван каравы гурток. Калгасная моладзь па-майстэрску сівяе песні пра Сталіна, Чырвоную Армію, зможнае і культурнае жыццё.

Жывем зможна і культурна. У гэтым годзе 26 калгаснікаў пабудавалі сабе прасторныя, светлыя кватэры, абзаваліся багатай мэбляй. Дзеці ўсёх калгаснікаў бесплатна вучацца ў школе. Па ініцыятыве саміх калгаснікаў да маленькай ронцы Усёгда мы пабудавалі электрастанцыю, якая асвятляе кватэры калгаснікаў, гаспадарчыя будыні, таксама асвятляе электрычнасць на малацьбу. Мяркуем у будучым годзе пабудавань сваёй калгасы рэдыёвузе.

Так жывуць нашы калгаснікі. Змагаемся за паспяховае заканчэнне сельскагаспадарчага года, за новае спехі ў будучым 1940 годзе. Мы ідем шчаслівай дарогай да вяршань чалавечата шчасця, да камунізма. На гэтай дарозе нас вядзе любімы правадар працоўных ўсяго свегу вялікі Сталін.

Л. П. ЛАГУНОУСНІ,
старшыня калгасы «Новы шлях».

ЗАБЯСПЕЧАНАЯ СТАРАСЦЬ

Па 65 годзе жыцця я хачу ва ўвесь год расказаць аб маёй шчаслівай, забяспечанай старасці, хачу, каб мяне пачулі нашы сёстры і браты з Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. Гаварыць аб сучасным, нельга не ўспомніць аб цяжкім мінулым, аб мам лёсе батрачкі.

У сям'і майго бацькі было 9 дзяцей, адзін храбры другог. У жабрачкай гаспадарцы не было ні кава, ні каровы. На было чаго і думаць, каб пракарміць таку сям'ю. Нас, дзятку, з самых малых год выпраўлялі на службу, на свой хлеб — пасіць чужую жывёлу, няньчыць дзятку. Служылі мы за кусок хлеба. Аб плаце з мамі і гаварыць не хачеці.

Я пайшла на службу з п'яці год. На мае дзіцячыя плечы ўваліўся ўвесь цяжар жыцця батрачкі. Пабоі, дзятку, празмерна цяжка праца і пастаяннае недажданне адабралі апошнія сілы. Я зыгала ў пасець, дзятка прахарава. Потым зноў служба за мээрную плату.

Мяне на службе дзятка не трымаці. Я «дрэпа» працавала — не так, як каросціца. Часта пераходзіла ад кулака і так бяскона. Асабіва запоміла на ўсё жыццё службу ў кулака Ільчыча. Гэты дрымамое плашў мяне (тады ўжо 15-гадовая дзятку) некалькі пудоў хлеба за год службы. Прападала дзень і ноч. Устаць треба было доўгім, змаціць палатні адзін пасад і ішчэ змяжыно выціпаць пед, дзяткузець кулацкую жывёлу. З усходам сонца я і гаспадаром ехала ў лес рэзаны дровы. На траскувым марозе, утапачы ў снезе, я была ў дахманах, без рудкаці. На гэтай катаржанай, непаспэльнай працы я падарвала здарэе на ўсё жыццё.

Так, у цяжкай наваці прайшлі мае гады дзятка.

Затое з радасцю я выпрастала свай стан пры савецкай уладзе.

У 1931 годзе я адна з першых уступіла ў арганізаваны ў нас калгас імяні Сталіна. Жыццё стала новым, непаспавальным. Калгас вылаў мяне карову, пабудараў хату. Мне даручылі догляд жывёлы. З гэтага часу да мінулага года я прамавала дзяржавай, прападала п'ячара і старанна. Дзятка грамадскую жывёлу. Іскалькі разоў мяне прамавалаці, паслалі ў ліку лепшых стаханавцаў калгасы на з'езд, на кастрычніцкія святы ў сталіцу нашай рэспублікі—Мінск. Нароўні з усімі працоўнымі ССР я выбрала дэпутатаў у наш сацыялістычны парламент, аб чым раней не магла і думаць.

Жыць я з дачкой Фёклай. Жывем зможна, маем сваю карову, свіней, ужо стала атрымлівае хлеба і грошай на працані. Дачка мае другі ўжо год працуе дзяржавай — лавучылася гэтай рабоце ад мяне.

Мне можаць ім і старыя калгаснікі часта гаварыць: «Кінь ты, Паўліна, працу, хопіць з п'ябе, адпачы на старасці». Я не згажэлася: п'яжа было рассташа з фермай. Толькі с'ваго працую. Старасць мая зусім забяспечана. Я ўжо старая, мне 65 год. А як яшчэ хочацца жыць, бо жыццё шчаслівае, свабоднае. Хочацца пачынацца з таварышамі з Заходняй Беларусі, расказаць ім аб нашым шчаслівым жыцці, прапавяць з імі нашы жыццерадасныя песні аб шчасці, аб вялікім і мудрым нашым бацьку таварышу Сталіне.

Паўліна Герасімаўна МАКЕЙЧЫН,
наліскана сельскагаспадарчай арцелі імяні Сталіна.

ЖЫВЁЛАГАДОЎЛЯ — КРЫНІЦА БАГАЦЦЯ

У нашым калгасе 57 дойных кароў, 68 авечак, 24 свінамаці, 25 гадоў маладзкіца буйнай рагатай жывёлы і 37 п'ялят.

За апошнія годы грамадская жывёлагадоўля калгасы стала высокадаходнай. У 1938 годзе толькі ад буйнай рагатай жывёлы мы атрымалі 28 тыс. рублёў даходу, сярэдні ўдой на кожную карову склаў 1.800 літраў малака. На гэтым мы не спыніліся. Ужо с'ваго ўдой на кожную карову будзе больш 2 тыс. літраў. Мы прадалі дзяржаве каля 7 тыс. літраў малака, поўнасою разлічыліся на малакастаўках.

Каб поўнасою ліквідаваць абязлічку ў доглядзе за жывёлай, мы ўваці строгі распарадак работы ў кароўніках і свінарніках. Кароў даглядаюць 5 маладых калгасніц. Лепшая дзярка 17-гадовая Фёкла Макейчык яшчэ ў мінулым годзе атрымала каля 2 тыс. літраў малака ад кожнай з 15 прымаваных да яе кароў. С'ваго стаханавца Макейчык змагаецца за тое, каб назаць ад кожнай каровы не менш 2200 літраў малака.

Выдатна працуе даглядчыца п'ялят Елізавета Магусевіч. 7 год яна на гэтай рабоце. За апошнія тры годы ў яе не было ніводнага выпадку падзыху маладзкіца. У 1938 годзе тав. Магусевіч выдала 43 п'ялят, с'ваго яна даглядае 38 п'ялят. Усе п'ялаты вышэй сярэдняй укормленасці і кожны суткі пры-

бываюць у вазе больш чым на 600 грам.

Наша жывёла поўнасою забяспечана поўнаценным кармам на ўвесь стойлавы перыяд. Для жывёлы загатоўлена 280 тон сіласу, 250 тон кармоўх буркоў, дастаткова колькасць грубых кармоў.

Усе жывёлагадоўчыя памішканні калгасы поўнасою падыгхаваны да з'ямоўці. Увацілі сцену і рамантавалі строгі самі дзяркі. Іны-ж выконваюць усе работы та павозчы і прыгатаванню кармоў для жывёлы. Жанчыны паспяхова змяняюць сваіх мужоў і братоў, якія зарае знаходзяцца ў радах Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі. Калгас ужо заканчвае ўсе сельскагаспадарчыя работы. 20 дзён назад закончылі сябу азійных, пачер закончылі копку бульбы, праводзім ворува на з'яб.

Сярок жанчын калгасы шырока разгарнулася сацыялістычнае спароніцтва за аўладанне ўсімі відамі работ, якія влчонваліся мужчынамі. У гэты выдатны рух уключыўся ўвесь калектыў работнікаў жывёлагадоўлі. Я. 62-гадовы стары, таксама даў слова працаваць так, каб замкніць на рабоце маіх сяноў. Адзін з іх—Васіль—ужо хроні гот стаць на вярне нашых далаёўскіх граці, другі — Нікалай — зараз прызвавацца ў Армію.

Настуць Лагёнавіч ВОЛЦІХ,
жывёлавод калгасы імяні Сталіна.

ГАНАРУСА СВАЁЙ ПРАФЕСІЯЙ

Гаспадарка майго бацькі, якая складалася ў мінулым з 4 гектараў зямлі, не магла накарміць 12 душ сям'і. Жылося вельмі дрэнна, хлеба непадала, прыходзілася батрачыць, прапаваць на пана Собік. Люты быў памешчык, апошнія соці выскоквала з сям'я.

У 1930 годзе сям'я наша ўступіла ў калгас. Я спатку прападала на кароўніку, але ў мяне была адна мара — навучыцца кіраваць машынай. У 1937 годзе праўленне калгасы направила мяне на курсы трактарыстаў. За тры месяцы я аўдала гэтай складанай машынай і зарэз упэўнена валку яе па абшчыных калгасных палях.

У мінулым годзе я 3 месяцы вучылася на курсах, навывала сваю кваліфікацыю. Аўдала яшчэ адной магутнай машынай — гусенічным трактарам.

У гэтым годзе ўварала 280 гектараў і паўтара месяца была на курсах. За сваю работу я атрымлаво кожны дзень на 2 р. 50 к. і па 3 кілограмы зяно. Толькі аванс я атрымала ўжо 500 рублёў.

Наша машына-трактарная станцыя мае 38 трактараў, і ўсе яны савецкай вытворчасці, зроблены на нашых заводах.

У часе вясновай пасевнай кампаніі я кожны дзень засявала трактарнай селяжай

па 14 гектараў, уварала па 5 гектараў замест 2,5 гектара па норме. Апрача гэтага я рабіла машынную пасадку бульбы, а ў калгасоў «Прамень сацыялізма», імяні Маладзёва праводзіла малацьбу, кожны дзень намалачыла па 7—8 тон зяно.

Я з'яўляюся членам ленінскага камсамола, прамая актыўная ўдзел у калгасным драматычным гуртку. Мае падругі Ксёня Міхалевіч, Марыя Пякарская з'яўляюцца стаханавцамі і актыўна ўдзельнічаюць у грамадскім жыцці.

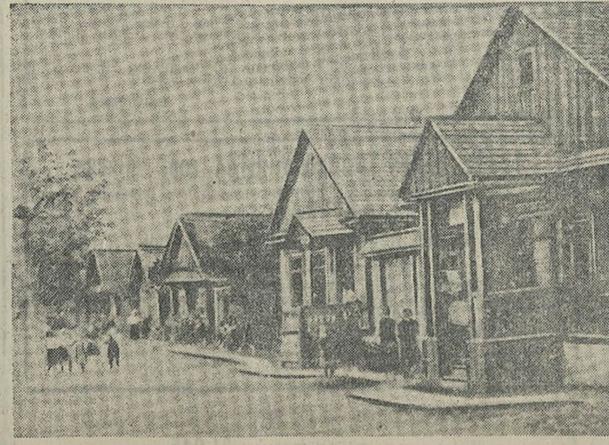
Калгасніца М. Пякарская кідуе малачнатаварнай фермай, дзе налічваецца 216 гадоў рагатай жывёлы. Яна за атчін толькі год выраіціла 61 п'яб. Ксёня Міхалевіч за добрую работу на ферме кожны год атрымлівае прэміі. Зараз Ксёня з'яўляецца агітатарам. Яна расказае калгаснікам аб жыцці краіны, аб нашых вызваленых адзінкароўных братах з Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі.

У калгасе я аўдала трактарамі троі сістэм. З вясені пайду на курсы шофераў. У Савецкім Саюзе такія магчымасці прадастаўляюцца кожнаму: як мужчыне, так і жанчыне.

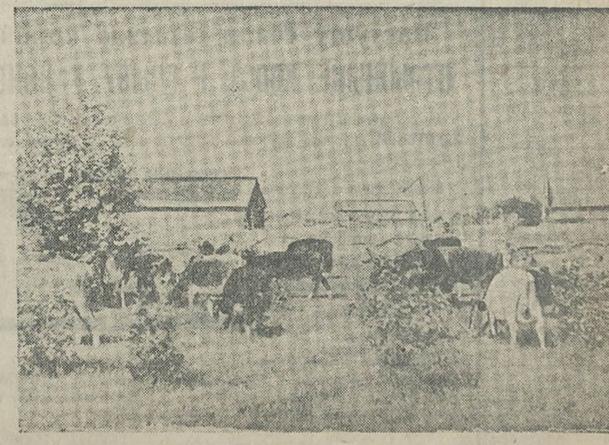
А. Б. МІХАЛЕВІЧ,
трактарыстка калгасы «Новы шлях».

Бадасна і вёска жывуць у калгасе імяні Сталіна, Уздзенскага раёна. Калгас за годы сталінскіх п'яцігодак вырае непазнавальна. Тут ёсць 3 школы, дом сацыялістычнай культуры, аптэка, аддзяленне сувязі, сельская прама. НА ЗДЫМКУ злева на права: моладзь у вольны час, Калгасная вуліца, калгаснае стада.

НА ЗДЫМКУ злева на права: Фота Г. Ліпкіна.

Фота Г. Ліпкіна.

